

SIGHET – PUNCTUL DE FRONTIERĂ PRIN CARE S-AU ÎNTORS PRIMII DEPORTAȚI ETNICI GERMANI DIN U.R.S.S.

În data de 3 decembrie 1945 Comisia Alată de Control făcea cunoscut (cu Nota nr. A/2087) Ministerului Afacerilor Interne, respectiv Ministrului Teohari Georgescu: „...conform hotărârii guvernului sovietic ... se vor întoarce la domiciliile lor permanente o parte din germanii mobilizați la lucru în U.R.S.S. Dintre aceștia în România 8.000 de persoane, în Ungaria și Iugoslavia 4.500 de persoane. Reîntoarcerea lor se va efectua prin lagărul nr. 36 din Sighet, unde au și sosit aproximativ 4.000 persoane”.

Această notă a Comisiei Aliate de Control este semnată de general locotenent P. Vinogradov, șeful statului major al acestei Comisii în România. Același gen. Locot. Vinogradov semnase, tot în numele Comisiei Aliate de Control, la 6 ianuarie 1945, Nota (nr. 031) în urma căreia între 1+-20 ianuarie au fost „mobilizați pentru muncă” toți cetățenii români de origine etnică germană, bărbații între 17-45 ani și femeile între 18-30 ani, exceptându-se doar femeile cu copii sub un an și infirmii. Acești „mobilizați” urmau să fie folosiți conform „instrucțiunilor date de Înaltul Comandament”.

Ceea ce părea a fi o acțiune fulgerătoare a fost de fapt o măsură minuțios planificată și pregătită: în data de 19 decembrie 1944, din partea Președinției Consiliului de Miniștri se solicita telefonic tuturor Inspectoratelor regionale de poliție înregistrarea populației de origine germană capabilă de muncă. În ordinul nr. 32.137 al Subsecretariatului de stat al poliției din 31 decembrie 1944 este prezentat modul de desfășurare, în trei faze, a operației de ridicare:

- a) Adunarea cetățenilor de origine etnică germană, conform tabelelor întocmite și vârstelor fixate pe chesturi și poliții;
- b) Transportul celor ridicați și al efectelor lor cu mijloace proprii sau plătite de cei ridicați până la cel mai apropiat lagăr sau zonă unde sunt adunați de către inspectorii de jandarmi;
- c) Predarea tuturor de pe teritoriul urban de către organele de poliție către organele jandarmeriei, prin încheierea de procese verbale.

Documentele de arhivă evidențiază faptul că premierul Nicolae Rădescu, C.I.C. Brătianu, cât și Aliații, au protestat împotriva acestor cereri ale sovieticilor. Dar în ianuarie 1945 războiul împotriva Germaniei Naziste nu se terminase încă și, pe de altă parte, Aliații își împărțiseră zonele de influență în Europa. În aceste circumstanțe, Guvernul român a fost nevoit să consimtă la o măsură împotriva unei părți a populației țării, care din punct de vedere etnic aparținea – și se considera că aparține – poporului care a declanșat războiul și ororile sale. Nu este cunoscut numărul celor care în ianuarie 1945 au fost duși din România la muncă de reconstrucție în Ucraina, în zona dintre Don și Urali. (Se apreciază că, în total, din estul și sud-estul Europei au fost ridicate și duse la muncă în U.R.S.S. în jur de 350.000 persoane de origine etnică germană.) Într-un referat al Ministerului Afacerilor Interne din 1947 este menționat numărul de 70.148 de cetățeni, care ar fi în mare majoritate etnici germani. În alte surse numărul etnicilor germani deportați la muncă în U.R.S.S. este apreciat la cca 85.000. mai important și tragic decât numărul ca atare – care în proporții a constituit cam un sfert din cei cca 300.000 de etnici germani care mai rămăseseră în România la finele războiului – este faptul că au fost luați tinerii, care prin munca lor asigurau veniturile comunității, lăsând în urmă copii și bătrâni fără ajutor. În anii 1946/47 transporturile de bolnavi au fost trimise de sovietici spre zona de ocupație sovietică a Germaniei, de unde doar o parte din cei care s-au însănătoșit s-au putut

întoarce la țară, devenind acută problema reîntregirii familiilor, care avea să constituie unul din factorii care au declanșat emigrările tot mai masive.

Dar să revenim la Sighet. Guvernul sovietic hotărâse deci în toamna lui 1945 repatrierea primilor germani mobilizați pentru muncă. Din listele pe care inspectoratele regionale de poliție trebuiau să le trimită periodic la minister, raportând numele și numărul celor reveniți în țară, reiese faptul că primii „repatriați” au sosit în țară în 2 octombrie, deci cu o lună înainte ca Ministerul Afacerilor de Interne să i se fi comunicat venirea lor și să se fi putut organiza preluarea și trimiterea lor spre domiciliu. În Sighet exista o „Comisie de triere pentru repatriați și evacuați” (înființată în baza Ordinului Dir. Gen. A Pol. Nr. 5372/11 mai 1945), care a făcut însă cu greu față valului de prizonieri, repatriați și evacuați care trebuiau „triați”. Astfel, după aflarea veștii că la Sighet au sosit membri ai comunităților ei, conducerea Bisericii evanghelice C.A. din România a trimis în mai multe rânduri persoane în orașelul din Maramureș pentru a-i prelua pe cei sosiți.

Dar iată pe cine hotărâse guvernul sovietic să trimită acasă: „Aspectul celor care coborau din vagoane era îngrozitor”, își amintește Klara Schuster, medic pediatru, care împreună cu sora sa a fost printre primii veniți în întâmpinarea repatriaților. „Unii erau încovoiați, pentru că timp de trei săptămâni nu ieșiseră din vagoanele de vite. Alții erau confuzi. Mulți au murit înainte ca noi să le putem afla măcar numele. De altfel, nimeni nu știe câți au murit pe drum și au fost pur și simplu aruncați din vagoane. Aproape toți din cei sosiți sufereau de diaree sau aveau răni îngrozitoare”.

De etnicii germani din Iugoslavia și Ungaria se ocupa Crucea Roșie, pe când sașii și șvabii au fost preluați de rude sau trimișii bisericii. Lor li s-a pus la dispoziție pentru cazarea bolnavilor – pentru că doar cazurile cele mai grave au fost primite în spital – parterul școlii maghiare, unde nu mai existau geamuri sau alte instalații. Cei reveniți au fost culcați pe podea. Când nici aici nu mai era loc, unii au dormit chiar și în altarul bisericii ortodoxe. Singurul vas de care dispuneau cele două doctorițe a fost un lighian primit de la preotul reformat din localitate. În acest lighian au „gătit” zeama de varză – pentru că alimente nu se găseau. Într-una din zile a sosit un tren cu 36 de mame cu copiii lor născuți în U.R.S.S. (La ridicarea femeilor nu se ținuse cont de cele gravide.) Sugarii erau înveliți în cârpe și plini de răni purulente. Doctorițele i-au îmbăiat tot în acel lighian.

Pe parcursul lunilor octombrie și decembrie soseau mereu noi transporturi cu repatriați, dar singurul cmaion procurat de la Sibiu cu greu reușea să-i ducă la casele lor pe cei sosiți, căror mai întâi trebuia să li se facă formele de intrare în țară. Mulți nu au avut răbdarea să aștepte și au pornit pe jos. Iarnă fiind, iar ei slăbiți, nu au mai ajuns acasă. De altfel, decedații de credință evanghelic-luterană au fost înmormântați de preotul reformat din Sighet, care învățase să spună Tatăl nostru în limba germană. De foarte mare ajutor în multele drumuri la autoritățile sovietice le-a fost repatriaților etnici germani preotul ortodox Stoian – originar din Sibiu – care cunoștea și limba rusă.

Majoritatea etnicilor germani „mobilizați pentru muncă” s-au întors în anii 1948/49 tot prin Sighet. Cei mai mulți au stat aici doar trei zile, până când au completat o fișă-declarație în care trebuiau să indice motivul „plecării din străinătate”, rămânând în baza acestei „vizite” în evidențele Securității. Desigur, acestor lagăre de triere nu le revine în memoria și istoria țării semnificația tristă pe care o are închisoarea de la Sighet, dar cred că trebuie menționată și cercetată suferința zecilor de mii de persoane care în decursul anilor au „trecut” pe aici, ca victime nevinovate ale regimurilor totalitare sau ale unor măsuri de discriminare și persecuție pe criterii etnice.

SURSA: [Memorialul Sighet \(Analele Sighet 2. Instaurarea comunismului - între rezistență și represiune, editor Romulus Rusan, Fundația Academia Civică, 1995\)](#)